



## SKOGSMÄSTARPROGRAMMET

Examensarbete 2016:14

# Hur locka unga att bli skogsmaskinförare?

*How to attract youths to become  
forest machine operators?*



**Lisa Halvardsson**

---

Examensarbete i skogshushållning, 15 hp  
Serienamn: Examensarbete /SLU, Skogsmästarprogrammet 2016:14  
SLU-Skogsmästarskolan  
Box 43  
739 21 SKINNSKATTEBERG  
Tel: 0222-349 50

## Hur locka unga att bli skogsmaskinförare?

How to attract youths to become forest machine operators?

*Lisa Halvardsson*

**Handledare:** Börje Börjesson, SLU Skogsmästarskolan

**Examinator:** Eric Sundstedt, SLU Skogsmästarskolan

**Omfattning:** 15 hp

**Nivå och fördjupning:** Självständigt arbete (examensarbete) med nivå och fördjupning G2E med möjlighet att erhålla kandidat- och yrkesexamen

**Kurstitel:** Kandidatarbete i Skogshushållning

**Kurskod:** EX0624

**Program/utbildning:** Skogsmästarprogrammet

**Utgivningsort:** Skinnskatteberg

**Utgivningsår:** 2016

**Elektronisk publicering:** <http://stud.epsilon.slu.se>

**Serienamn:** Examensarbete /SLU, Skogsmästarprogrammet

**Serienummer:** 2016:14

**Omslagsbild:** Fotograf © Hilma Nilsson

**Nyckelord:** utbildning, rekrytering, skog



Sveriges lantbruksuniversitet  
Skogsvetenskapliga fakulteten  
Skogsmästarskolan

# FÖRORD

I Skogmästarprogrammet består en del av utbildningen av ett examensarbete. Arbetet ligger på 15 hp på C-nivå. Uppdragsgivare är Stora Enso och examensarbetet har genomförts under våren 2016 i Skinnskatteberg och Sunne.

Anledningen till att detta ämne valdes var genom en träff med Stora Enso där examensarbete kom på tal. Ämnet intresserar mig då rekrytering av ungdomar till naturbruksgymnasium är viktigt om skogsbranschen ska kunna tillgodose de behov av skogsmaskinförare som skogsbranschen står inför.

Jag vill rikta ett stort tack till de personer som har hjälpt mig under arbetets gång. Dessa personer är:

- Börje Börjesson, Prefekt Skogsmästarskolan, Skinnskatteberg
- Mikael Palm, Rekryteringsansvarig Stora Enso
- Alla de naturbruksgymnasium med inriktning skog som deltog i denna undersökning
- Alla gymnasieelever som svarade på enkäten
- Alla de skogsmaskinförare som intervjuades

Förutom de ovannämnda personerna vill jag även rikta ett tack till mina närstående för de synpunkter, råd och diskussioner som de bistått mig med.

Gettjärn, Sunne 2016-03-29

Lisa Halvardsson



# INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Förord .....	iii
Innehållsförteckning .....	v
1. ABSTRACT .....	1
2. INLEDNING.....	3
2.1 Stora Enso Skog.....	3
2.2 Entreprenörer.....	4
2.3 Rekryteringsbehovet.....	4
2.4 Vad säger tidigare undersökningar? .....	5
2.5 Avgränsningar .....	6
2.6 Naturbruksskolor .....	6
2.6.1 Utbildning.....	6
2.6.2 Skog .....	7
2.7 Vad förväntas av nyutexaminerade maskinförare? .....	7
2.8 Vad gör att skogsmaskinförare slutar? .....	8
2.9 Skogsbranschens åtgärder.....	8
2.9.1 Skogen i Skolan .....	8
2.9.2 Sveriges bästa PRAO .....	8
2.9.3 Skogsbrukets yrkesnämnd – SYN .....	9
2.10 Syfte.....	9
3. MATERIAL OCH METODER.....	11
3.1 Enkät gymnasium.....	11
3.2 Enkät Maskinförare .....	11
4. RESULTAT.....	13
4.1 Skogsmaskinförare .....	13
4.1.1 Uppväxtplats .....	13
4.1.2 Skoglig utbildning .....	14
4.1.3 Kontakt med utbildningen.....	14
4.1.4 Yrkes- och studievägledare .....	15
4.1.5 Tidigare koppling till skogsbruket .....	16
4.1.6 Vad lockade med den skogliga utbildningen.....	16
4.1.7 Fördelar med skogsmaskinföraryrket.....	17
4.1.8 Nackdelar med skogsmaskinföraryrket.....	17
4.1.9 Framtiden.....	18
4.1.10 Rekryteringsförslag .....	18

4.2 Gymnasieelever .....	19
4.2.1 Uppväxtplats .....	19
4.2.2 Kontakt med utbildningen.....	21
4.2.3 Studie- och yrkesvägledare .....	22
4.2.4 Tidigare koppling till skogsbruket .....	23
4.2.5 Vad lockade med den skogliga utbildningen.....	26
4.2.6 Fördelar med skogsmaskinföraryrket .....	27
4.2.7 Nackdelar med skogsmaskinföraryrket .....	28
4.2.8 Framtiden.....	29
4.2.9 Rekryteringsförslag.....	30
5. DISKUSSION .....	33
5.1 Allmänna uppfattningen .....	33
5.1.1 Rekryteringsprocessen.....	34
5.1.2 Brister .....	35
6. SAMMANFATTNING .....	37
Referenslista.....	39
Publikationer .....	39
Internetdokument .....	40
Personliga meddelanden .....	41
Bilagor .....	43

# **1. ABSTRACT**

The purpose of this study was to examine what the Swedish forestry can do to attract more students to the upper secondary school with forestry as the main subject.

There is an upcoming lack of forest machine operators. To face up to this future need the Swedish forestry has to lay more resource to figure out how they can reach out to the bigger mass.

The method used for the study has been a questionnaire; both as a paper questionnaire send out to students on upper secondary schools and true telephone interviews with forest machine operators. The result from this study shows that the Swedish forestry need to put more effort on commercials and events so they can reach out to the public who don't have any previous connections with the forestry.





## 2. INLEDNING

På uppdrag av Mikael Palm, rekryteringsansvarig, på Stora Enso i Falun har denna studie genomförts för att undersöka vad som får ungdomar att välja yrket skogsmaskinsförare och vad som kan få flera att välja yrket. Resultatet har tagits fram genom en enkätundersökning ute på de naturbruksgymnasier som Stora Enso har samarbete med samt genom samtal med flera unga maskinförare.

### 2.1 Stora Enso Skog

Stora Enso Skog är ett av Sveriges största skogsbolag och har sitt verksamhetsområde i Mellansverige. Stora Enso Skog är den del av Stora Enso koncernen som ansvarar för virkesförsörjningen till de pappers- och massabruk samt sågverk som bolaget äger. De är också ansvariga för att leverera biobränsle till bland annat dotterbolaget, Stora Enso Bioenergi AB som i första hand är verksamt i södra och mellersta Sverige. Det årliga virkesbehovet ligger på ca 12 miljoner kubikmeter virke (Stora Enso, 2016, Länk A).

Försörjningen kommer främst från Bergvik Skog AB som köper de operativa skogstjänsterna av Stora Enso och Billerudkornäs AB (Bergvikskog, 2016, Länk B). Förutom de virkesvolymen som köps av större bolag så väljer ca 30 000 privata skogsägare att leverera virke till Stora Enso Skog AB (Stora Enso, 2016, Länk A).



**Figur 2.1** Karta över Stora Enso Skog ABs verksamhetsområde i Sverige.  
Källa: Stora Enso, 2016, Länk C

## 2.2 Entreprenörer

Med maskinernas intåg i början av 50-talets skogsbruk krävdes allt större tekniska kunskapskrav av de som arbetade inom skogsbruket. För att möta upp kunskapskraven byggdes det skogliga utbildningssystemet ut så att under 1971-72 kunde 31 skogsbruksskolor erbjuda ett- och tvåårig skogsbruksutbildning.

Skogsmaskinerna hade en snabb framfart i skogsbruket och redan under slutet av 70-talet togs den första skördaren fram. Med maskinernas intåg ökade produktiviteten markant i det svenska skogsbruket från att ha haft två kubikmeter till åtta kubikmeter per dagsverke mellan åren 1955-75 (Ager, 2014) (Ager, 2012).

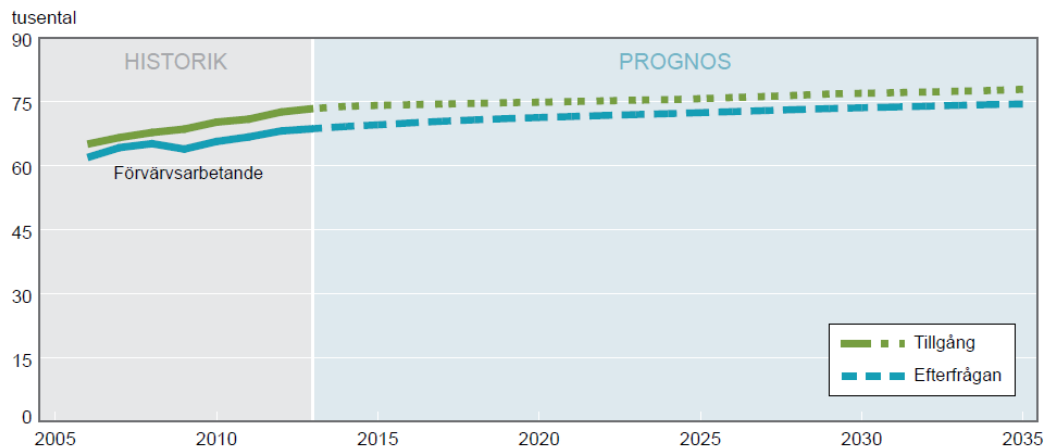
Den stora produktivitetsökningen började dock stagnera något mellan 1975-1984 (Ager, 2014) (Ager, 2012) och skogsbolagen började fundera på olika lösningar som skulle kunna öka produktiviteten ytterligare. Bolagen började att i allt större omfattning anlita fristående entreprenörer och att uppmuntra redan anställda till att köpa egna maskiner. Många nappade på detta förslag från bolagen då de ansåg att det var en frihetskänsla i arbetet och en bra känsla av att äga sina egna maskiner. Dessa entreprenörer jobbade vanligtvis enligt ackordspris. Kulmen av detta kom i slutet av 80-talet då nära två tredjedelar av skogsmaskinförarna ägde egna maskiner (Perlinge, 1992).

Andelen egna entreprenörer har ökat markant, från mitten av 90-talet fanns det ungefär 7 000 verksamma entreprenörer. År 2010 var cirka 14 000 personer aktiva skogsbruksentreprenörer (GS-facket, 2014).

## 2.3 Rekryteringsbehovet

Statistiska centralbyråns prognoser från 2014 visar att ca 2 700 personer per år kommer att examineras från de naturbruksinriktade gymnasieprogrammen som finns tillgängliga idag. Av dessa beräknas 243 personer komma från en skogsbrukslinje, det är dock inte självklart att alla kommer att ta anställning som skogsmaskinförare.

Enligt Statistiska Centralbyråns prognos 2014 kommer antagningar till naturbruksprogrammen att öka med nästan 10 procent fram till år 2035, och den beräknade tillgången och efterfrågan kommer att följa varandra. Den ökade antagningssiffran till naturbrukslinjerna beror på att skogsbranschen i allt högre grad kräver att deras anställda ska ha en gymnasial utbildning (Statistiska Centralbyrån, 2014).



**Figur 2.2** Visar kurvan tillgång och efterfrågan inom naturbruk. Gjord av Statistiska Centralbyrån 2014, Källa statistiska Centralbyrån, 2014

För att kunna täcka de luckor som uppstår av kommande pensionsavgångar och de som letar sig vidare till andra yrken beräknas ett behov på cirka 500 nya skogsmaskinförare per år men det är en uppskattad siffra (Ann-Soffie Perrin, SLA).

Stora Enso Skog AB har gått ut med att de kommer att behöva rekrytera minst 130 nya skogsmaskinförare de närmsta 3 åren, de kommer även att behöva fler entreprenörer (Wikström, M, HelaHälsingland, 2015-09-24).

## 2.4 Vad säger tidigare undersökningar?

Skogsbranschen möts idag av kommande problem då många befintliga skogsmaskinförare närmar sig pensionsåldern och ett antal yngre anställda väljer att byta arbete.

Naturbruksgymnasierna upplever att de har svårt att fylla sina platser till utbildningarna och det är en trend som visar att skogsbranschen kan stå inför en kommande brist av skogsmaskinförare. En bidragande orsak till det minskande antalet elever på naturbruksprogrammen är att det under år 2011 infördes en ny gymnasiereform, GY11.

Den nya reformen gav elever ett val mellan en yrkesförberedande eller högskoleförberedande program. De yrkesförberedande programmen skulle inte som tidigare kunna ge eleverna en kursplan med de ämnen som är obligatoriska för en högskoleförberedande utbildning (Peter Fredriksson, Skogseko 1, 2013).

Det är dock inte omöjligt för elever på de yrkesförberedande programmen att läsa de ämnen som ger dem behörighet till högskolestudier direkt efter gymnasiet. Dessa ämnen är inte med i den ursprungliga kursplanen så eleverna måste själva välja de ämnen som behövs för att få en grundläggande högskolebehörighet (Skolverket.se, 2016, Länk I).

## 2.5 Avgränsningar

För att studien ska vara relevant för kommande arbete; rekrytering av ungdomar till naturbruksgymnasium med inriktning på skogsbruk, kommer några avgränsningar i undersökningen att göras. Urvalet av de naturbruksgymnasier som kommer ingå i studien är de som har ett samarbete med Stora Enso Skog AB. De gymnasieskolor som deltar i studien är:

- Jälla - Uppsala
- Kvinnersta - Örebro
- Ljusdal, NB-gymnasium - Ljusdal
- Södra Viken - Sunne
- Älvdalens utbildningscentrum - Älvdalen
- Ösby - Sala

Alla årskurser på de gymnasieskolor som deltar i denna studie kommer att få svara på enkäten. Detta för att kunna få ett så stort sampel som möjligt för att få en chans att kunna se några eventuella gemensamma nämnare i undersökningen.

Vidare kommer en undersökning att göras bland skogsmaskinförare med en ålder upp till 25 år, som kör för Stora Enso Skog AB. Om samplet skulle innehålla personer äldre än 25 år finns det en risk med att svaren från de som har en längre yrkeserfarenhet har haft anledningar till sitt yrkesval som kanske inte har någon relevans för dagens ungdom.

## 2.6 Naturbruksskolor

I dag finns 18 gymnasieskolor som kan erbjuda en utbildning till skogsmaskinförare placerade på orter över hela Sverige. De flesta är placerade söder om Dalälven (Naturbruk.se, 2016, Länk H).

### 2.6.1 Utbildning

Alla naturbruksprogram är yrkesförberedande linjer där elever efter avslutad utbildning innehar förutom de grundläggande kunskaper i allmänna ämnen som språk och matematik även kunskaper inom de ämnen som rör naturbruk som mark-, vatten-, växt-, djur- och skogslära.

Naturbrukssektorn regleras i stora delar av lagar och författningar. Detta medför att elever som väljer naturbrukslinjer bör efter avslutad utbildning inneha kunskaper om dessa lagar och bestämmelser. En annan stor del av naturbrukssektorn är arbetsmiljöfrågor och det är därför relevant att elever har god kunskap om arbetsmiljöfrågor för att kunna förebygga arbetsskador.

Praktik, eller arbetsplatsförlagt lärande (APL), ska ingå i alla yrkesförberedande gymnasieprogram. Genom praktik ska elever få en inblick i yrkeskulturen och få möjlighet att kunna utveckla sina kunskaper inom yrket (Skolverket.se, 2016, Länk J). Praktiken ska i första hand ordnas av eleverna själva och i andra hand med hjälp av skolans kontaktnät. Genom att uppmuntra eleverna att i första hand ta kontakt med praktikvärdar själv får eleverna tillfälle att träna i att ta kontakt för framtida arbetssökningar (Skolverket.se, 2016, Länk J).

### **2.6.2 Skog**

De elever som väljer en skoglig inriktning på gymnasiet kommer förutom de gymnasiegemensamma ämnena i språk, matematik, samhälls- och religionskunskap också få kunskaper om skogen och dess egenskaper som en förnybar och uthållig naturresurs. I det området kommer kurser som biologi-naturbruk, mark och vatten, entreprenörskap och körkort för röj- och motorsåg. För de elever som vill utbilda sig till skogsmaskinförare tillkommer ett programfördjupningspaket som har två delar: skogsproduktion och naturbruksteknik. De kurser som ingår i de två huvuddelarna är skogsskötsel 1 och 2, virkeslära, avverkningsmaskiner, terrängtransporter och virkestransporter med skotare och skogsmaskiner – specialisering (Skolverket.se, 2016, Länk J)(Naturbruk.se, 2016, Länk H).

För de elever som vill utbilda sig till att arbeta inom skogsmaskinservice tillkommer förutom grundkurserna även: Skogsproduktion med virkeslära och skogsskötsel 1 och 2, naturbruksteknik med serviceteknik – naturbruk 1 och 2 och specialisering samt terrängtransporter (Naturbruk.se, 2016, Länk H).

Förutom den praktik ute i skogsbranschen som eleverna ska genomföra får de mycket tid avsatt i kursplanen till att köra maskin på skolan. För att utöka maskintiden hos eleverna har de flesta naturbruksgymnasier med inriktning på skog investerat i skördar- och skotarsimulatorer för att elever ska kunna öka sina kunskaper om kran- och körteknik.

### **2.7 Vad förväntas av nytexaminerade maskinförare?**

De skogsmaskiner som används idag är dyra, både i drift och i inköp. Det innebär att för att det ska kunna gå runt ekonomiskt måste skogsmaskinförare hålla en hög produktivitet och för det räcker det inte att vara skicklig på att köra maskin. Några exempel på de kompetenser som en duktig skogsmaskinförare bör ha är; hög kompetens inom miljö- och naturvård, planering och uppföljning av sitt eget arbete. Tekniskt kunnande för att kunna reparera och underhålla maskiner och ha en förståelse för de datoriserade system och mobil teknik som finns i maskinerna. Skogsmaskinförare bör även ha god ansvars känsla och kunna jobba självständigt under längre perioder (GS-Facket, 2014).

## **2.8 Vad gör att skogsmaskinförare slutar?**

Det finns som sagt flera kommande luckor som behöver fyllas i skogsmaskinföraryrket. Många pensionsavgångar men också de som väljer att söka sig till andra arbeten. Av de som söker sig vidare i sin karriär ges fyra anledningar som störst faktor till avgång. Organisatoriska orsaker där bl. a resor, arbetstider, och arbetsledning är de mest förekommande. Därefter är lönen en viktig orsak som inte anses vara skälig. Avslutningsvis är otrivsel på jobbet och hälsoskäl förknippade med arbetet en orsak. Dessa resultat har kommit fram i en studie gjord på förare som har slutat arbeta som skogsmaskinförare, gjord av Emelie Bergquist (2009).

Bland yngre förare i samma studie med en ålder mellan 18 och 29 år är den främsta anledningen till otrivsel på arbetet som förknippas med det ensamarbetet som många skogsmaskinförare får uppleva i vardagen. De känner även att det saknas stöd från medarbetare och arbetsgivare (Bergquist, E 2009).

## **2.9 Skogsbranschens åtgärder**

### **2.9.1 Skogen i Skolan**

För att öka kunskap och intresse för skogen och skogsbruket skapade Sveriges skogliga intressenter tillsammans med Sveriges skolor ett internationellt samverkansprogram, Skogen i Skolan år 1973. Verksamheten som samordnas på nationell nivå av en styrelse och en styrgrupp som består av branschfolk från skogsbruket därefter drivs Skogen i Skolan regionalt och lokalt. Skogen i Skolan arbetar efter skolans villkor för att på ett pedagogiskt sätt blanda teori och praktik med en stor tyngdpunkt på att undervisa utomhus. Organisationen bidrar med undervisningsmaterial och anordnar skogsdagar tillsammans med skolor och skogsbranschen för att öka och sprida intresset för Sveriges skogsindustri (Skogen i Skolan, 2016 Länk D).

### **2.9.2 Sveriges bästa PRAO**

Ett samarbetsprojekt mellan skogsnäringen och skola är Sveriges bästa PRAO där elever i årskurs 7-9 ges en möjlighet att genomföra en prao-vecka inom skogsnäringen. Då skogsnäringen består av en lång produktionskedja kan elever välja att prova på yrken från frö till färdig produkt och det ger elever en chans att få en god inblick i skogsbranschen. För tillfället arrangeras detta samarbete främst genom skogsnäringen och skolor men kan också arrangeras på initiativ från programråden på naturbruksgymnasium (SLA, 2016, Länk E).

### 2.9.3 Skogsbrukets yrkesnämnd – SYN

Skogsbrukets yrkesnämnd är en organisation som är sammansatt av ett samarbete mellan olika aktörer som; SLA – skogs och lantarbetsgivarna, LRF Skogsägarna, SMF Skogsentreprenörerna, GS-facket, Ledarna och Skogsstyrelsen. Målet för skogsbrukets yrkesnämnd – SYN är att genom samarbete mellan det skogliga näringslivet och naturbruksgymnasier arbeta för en positiv utveckling av skola och deras samarbete med skogsbranschen.

SYN:s viktigaste delar av verksamheten består av:

- **SYN-kursprogrammet** – fortbildningar som finns på nationell nivå med bland annat webbutbildningar. Finansieras delvis av Landsbygdsprogrammet.
- **Den nya gymnasieskolan GY11** – stort fokus ligger på att kunna påverka, delta och bevaka processen av att anpassa de befintliga yrkesutbildningarna till branschens krav och behov. De arbetar även med kontakten mellan skola och näringsliv som de lokala programråden jobbar för.
- **Yrkeshögskoleutbildningar** – SYN tillhandahåller information om de behov som näringslivet har till de statliga institutioner som bl. a Yrkeshögskolemyndigheten. SYN arbetar även aktivt för att vägleda unga vuxna som vill komma in i skogsnäringen men som saknar de utbildningar som krävs.
- **Arbetsmiljö** – SYN samarbetar med företaget Prevent som jobbar med arbetsmiljöfrågor och har drivit ett projekt där film och checklistor tagits fram för att öka säkerheten i skogen under riskfyllda arbetsmoment (SYN – Skogsbrukets Yrkesnämnd, 2016, Länk F) (Prevent, 2016, Länk G).

## 2.10 Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka vad som kan göras för att fler högstadieelever ska välja naturbruksgymnasium med inriktning skog.

Frågeställningar:

- Hur kom de i kontakt med utbildningen?
- Vad kan göras för att öka högstadieelevers intresse för skogliga utbildningar?
- Vad attraherade respektive avskräckte yrkesaktiva och blivande maskinförare från yrket som skogsmaskinförare?
- På vilket sätt kan skogsmaskinföraryrkets attraktionskraft förstärkas?





### **3. MATERIAL OCH METODER**

För att kunna genomföra denna studie har olika metoder tagits i bruk för att kunna komma fram till ett resultat. Nedan följer förklaringar och beskrivningar av de metoder och material som har använts i arbetet.

För den inledande delen av studien har tidigare resultat av likande studier samt artiklar om ämnet sökts fram genom olika sökmotorer på internet. De relevanta delarna för studien plockades ut för att kunna sammanställa det inledande kapitlet av denna rapport. Viss information togs fram genom telefon- och mailkontakt med bl. a SLA (Skogs- och Lantarbetsgivareförbundet).

#### **3.1 Enkät gymnasium**

På grund av den avgränsade tiden på 10 veckor för detta examensarbete och den geografiska spridningen av naturbruksskolorna togs en enkät fram. För att kunna få hög och snabb svarsfrekvens kontaktades de berörda skolorna i god tid innan enkäten skickades ut. Genom mail- och telefonkontakt lades ett förslag fram där de berörda lärarna på naturbruksskolorna avsatte en stund av en obligatorisk lektion/samling. Svaren samlades in av lärarna och skickade sedan vidare svaren tillbaka för analysering. En pappersenkät som besvaras under ett tillfälle med obligatorisk närvaro valdes istället för en enkätundersökning via mail eller liknanden för att öka chanserna till höga svarsfrekvenser.

Flertalet av de naturbruksgymnasier som deltog i undersökningen svarade innan enkäten skickades ut att eleverna på skolorna ofta får enkäter att besvara från olika undersökningar. Detta kan påverka hur sanningsenliga eleverna är i sina svar då de av slentrian inte läser igenom frågorna och funderar på sina svar. För att undvika slentrianmässiga svar begränsas enkäten till maximalt tio frågor varav fyra av dessa är öppna frågor som ger personen ifråga chans att utveckla sina svar och inte riskera att påverkas av de svarsalternativ som ges.

Alla årskurser på naturbruksskolorna deltar i undersökningen för att eventuellt kunna fastställa om det finns någon förändring eller bidragande faktor för en viss årskull som har gjort att fler, alternativt färre har valt skogsbruk som inriktning på gymnasiet.

#### **3.2 Enkät Maskinförare**

För att insamlandet av information från maskinförarna som deltar i undersökningen ska ha en hög svarsfrekvens och snabb återkoppling används samma enkät som delas ut till deltagande gymnasieelever med vissa ändringar i frågorna för att passa bättre för verksamma maskinförare. På grund av den begränsade tidsperioden som är utsatt på tio veckor för detta arbete skickas

enkäten inte ut i pappersform eller mail utan de berörda kontaktas via mail och/eller telefon genom en kontaktlista som har tagits fram av Stora Enso. Vid kontakten får maskinförarna en kort presentation om vem som utför studien, syftet, hur enkäten är uppbyggd och hur intervjun kommer att genomföras. Sedan ställs frågan om maskinföraren vill delta i studien och om svaret är ja, när en lämplig tid kan bokas.

För de maskinförare som inte har möjlighet att svara på enkäten vid första kontakttillfället kommer ytterligare en kort genomgång av enkätens utformning innan intervjun startas.

## 4. RESULTAT

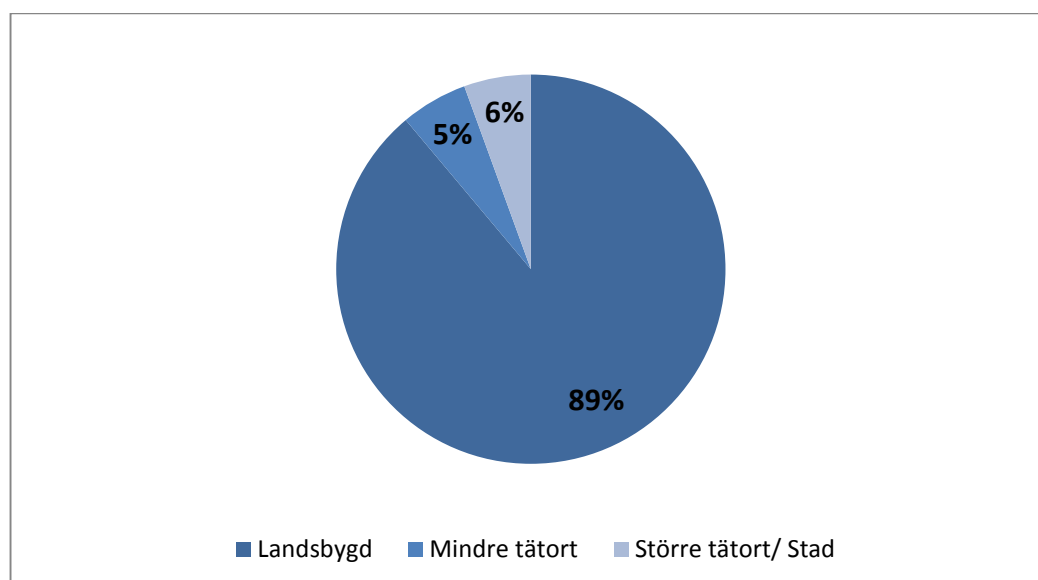
I detta kapitel redovisas de resultat som har kommit fram i den enkät som skickats ut till några gymnasieskolor, samt från den telefonenkät som genomförts med några maskinförare. Resultaten redovisas efter hur enkäten var utformad.

### 4.1 Skogsmaskinförare

Av de 22 maskinförare som blev tillfrågade om att delta i undersökningen har 18 deltagit och svarat på enkäten. Alla skogsmaskinförare som deltog var män. Vid första frågan, om hur många år de har arbetat (inom skog) som skogsmaskinförare/inom skogsbruket var svaret inom intervallet 1 till 7 år.

#### 4.1.1 Uppväxtplats

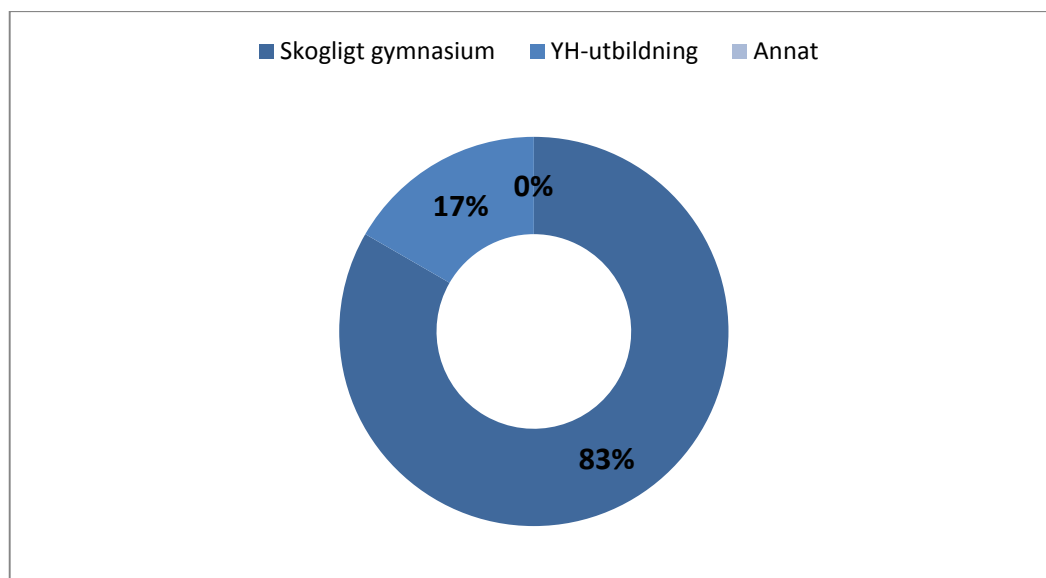
För att kunna se om det finns en gemensam nämnare vad gäller uppväxtplats för de personer som väljer att inrikta sig på skogsbruk i sin yrkeskarriär ställdes frågan om hur de skulle beskriva sin uppväxtplats. Skogsmaskinförarna fick välja mellan tre svarsalternativ, landsbygd, mindre tätort eller större tätort/stad. Av svaren kan man utläsa att hela 89 % av skogsmaskinförarna har växt upp på landsbygden. Från större tätort/stad på 6 % och mindre tätort på 5 %.



**Figur 4.1** Fördelningen över hur de intervjuade maskinförarna definierade sin uppväxtplats.

### 4.1.2 Skoglig utbildning

För att kunna redogöra för om de har någon skoglig utbildning och i sådana fall vilken, ställdes frågan om de har gått på skogligt gymnasium, yrkeshögskola eller annat. Resultaten visar att 83 % har utbildat via skogligt gymnasium och 17 % via en YH-utbildning. Ingen av deltagarna har svarat att de har någon annan utbildning.



**Figur 4.2** Fördelningen av hur många skogsmaskinförare som har genomfört skogligt gymnasium, yrkeshögskola eller annat.

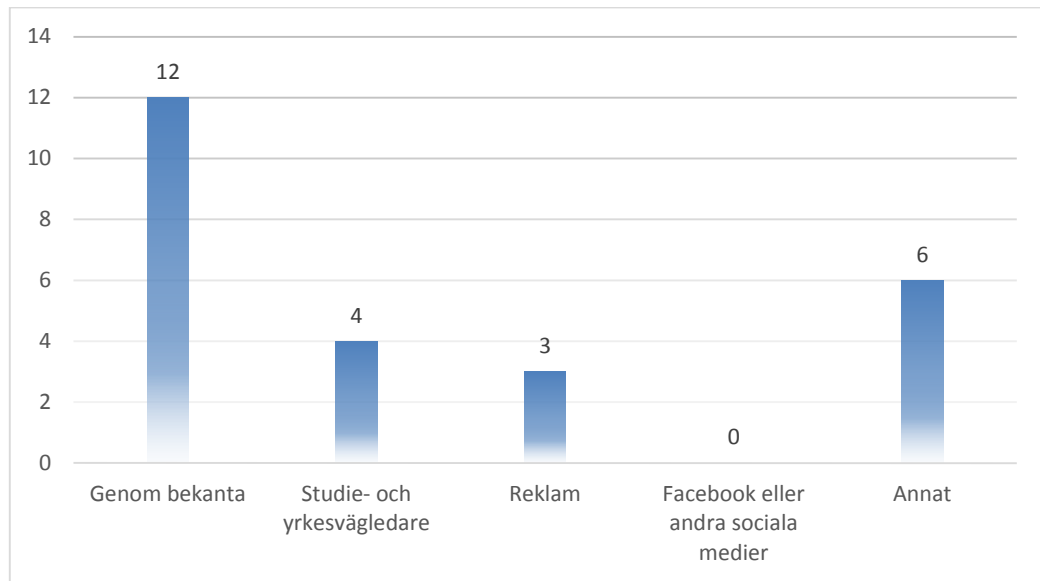
### 4.1.3 Kontakt med utbildningen

För att kunna redogöra för var den första kontakten med utbildningen sker fick deltagarna välja mellan fem svarsalternativ, familjen äger skog, familjen/bekanta jobbar i skogen, stort intresse för maskiner, jakt- och naturintresse, ingen tidigare koppling eller annat och om annat varför. Merparten svarade att det var genom bekanta. Näst vanligast var annat där de svarade:

- Hade ett stort eget intresse sedan tidigare
- Gick på naturbruksgymnasium i Ljusdal med inriktning jakt
- Eget intresse
- Var inte nöjd med befintlig gymnasielinje och hoppade på YH- utbildning senare
- Min far har gått på samma skola
- Åkte runt och stötte på en skogsbruksskola, Södra viken. Tyckte att det verkade intressant

fyra respektive tre svarade att de fick upp ögonen för utbildningen genom studie- och yrkesvägledare samt reklam. Ingen hade svarsalternativet Facebook eller andra

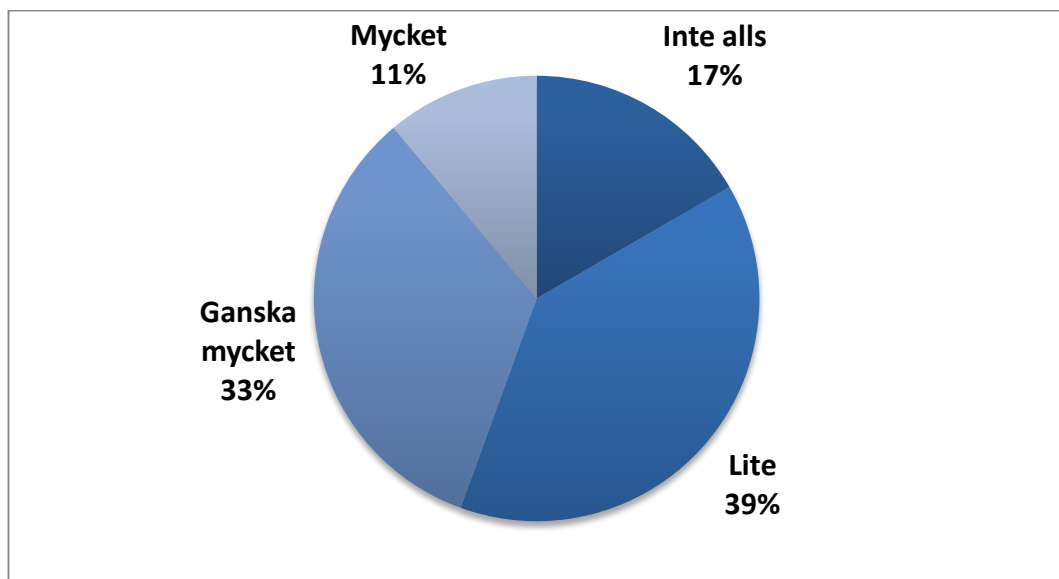
sociala medier.



**Figur 4.3** Fördelningen över hur deltagarna kom i kontakt med den skogliga utbildningen.

#### 4.1.4 Yrkes- och studievägledare

För att få klarhet i hur mycket information deltagarna upplevde att de fick om den skogliga utbildningen av sin studie- och yrkesvägledare fick deltagarna svara genom en gradering mellan (inte alls), (lite), (ganska mycket) eller (mycket). Svaren visade att 17 % av deltagarna inte fick någon information och 39 % lite, men 33 % angav att det fick ganska mycket information och 11 % mycket.

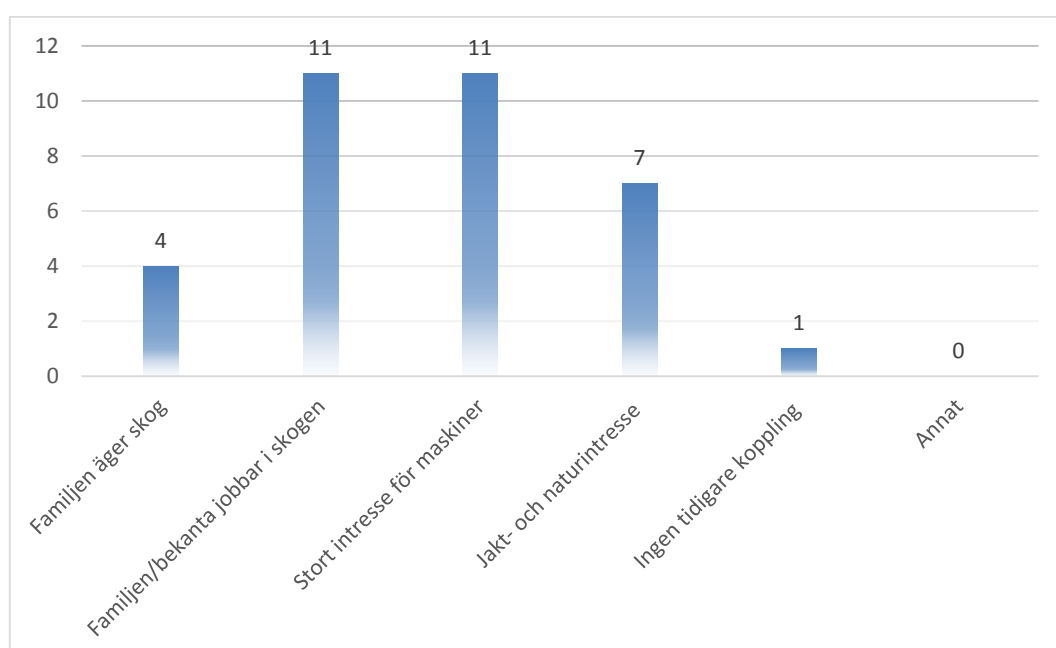


**Figur 4.4** Visar hur mycket information deltagarna anser att de fick av sin studie- och yrkesvägledare om den skogliga utbildningen.

### 4.1.5 Tidigare koppling till skogsbruket

För att ta reda på hur många som har en tidigare koppling till skogsbruket så fick deltagarna välja mellan svarsalternativen, familjen äger skog, familjen/bekanta jobbar i skogen, stort intresse för maskiner, jakt- och naturintresse, ingen tidigare koppling eller annat och om annat, vad? Deltagarna ombads att maximalt välja två alternativ av svarsalternativen.

Svaren visar att de flesta, 11 st., har familjen eller bekanta som jobbar i skogen och/ eller att de har ett stort intresse för maskiner, 11 st. Därefter kommer jakt- och naturintresse med 7 st. och familjen äger skog med 4 st. Det var enbart en som angav att han inte hade någon tidigare koppling till skog. Ingen valde alternativet annat.



**Figur 4.5** Fördelningen av vilken tidigare koppling deltagarna hade innan den skogliga yrkeskarriären.

### 4.1.6 Vad lockade med den skogliga utbildningen

Deltagarna fick med egna ord svara på vad det var som lockade med den skogliga utbildningen. Nedan listas samtliga svar från deltagarna med de svar som var mest frekvent förekommande med en siffra som visar exakt hur många gånger svaren återkom.

- Maskiner (7)
- Intresse av skog och natur (6)
- Verkade vara ett intressant yrke (5)
- Jobbmöjligheterna (5)
- Frihet under ansvar (3)

- Det praktiska i arbetet (2)
- Fin arbetsmiljö (1)
- Gruppträck från kompisar (1)

#### **4.1.7 Fördelar med skogsmaskinföraryrket**

Deltagarna fick svara med egna ord på vad de anser att det finns för fördelar med skogsmaskinföraryrket. Nedan listas samtliga svar från deltagarna med de svar som var mest frekvent förekommande med en siffra som visar exakt hur många gånger svaren återkom.

- Frihet under ansvar (15)
- Möjligheten att få arbeta utomhus(i naturen) (5)
- Ett ansvarstagande jobb där man ska se till att få det att gå ihop (2)
- Jobbmöjligheterna (1)
- Ensamheten (1)
- Varierat arbete (1)
- Möjligheten att kunna påverka den framtida skogen (1)

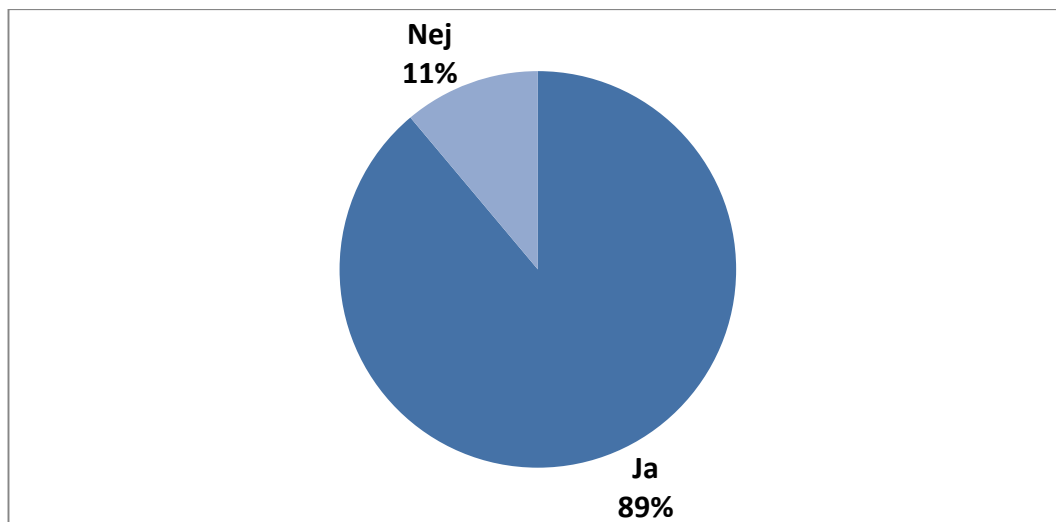
#### **4.1.8 Nackdelar med skogsmaskinföraryrket**

Deltagarna fick med egna ord besvara fråga på huruvida de ser någon/några nackdelar med sitt yrke som skogsmaskinförare. Nedan listas samtliga svar från deltagarna med de svar som var mest frekvent förekommande med en siffra som visar exakt hur många gånger svaren återkom.

- Nej (6)
- Skiftarbeten (5)
- Stillasittande (4)
- Ensamt (3)
- Stressigt (2)
- Arbetsrisker (1)
- Många beslutstagande (1)
- Svårt att få jobb (1)
- Dålig lön (1)

#### 4.1.9 Framtiden

För att se huruvida deltagarna ser en framtid i sitt nuvarande yrke ställdes frågan om de tror att de kommer att arbeta som skogsmaskinförare om fem år och om svaret är nej, varför. Svaren visar att 89 % av deltagarna trivs med sitt yrke och ser en fortsatt framtid som skogsmaskinförare längre än fem år medan 11 % svarade nej på frågan.



**Figur 4.6** Fördelningen över huruvida skogsmaskinförarna tror att de kommer att fortsätta jobba som skogsmaskinförare om fem år eller inte.

Nedan anges anledningarna till att inte fortsätta som skogsmaskinförare.

- Vill utvecklas mer och vidareutvecklas inom en annan bransch. Ingen hög karriärstege som skogsmaskinförare.
- Ska börja plugga till skogsmästare

#### 4.1.10 Rekryteringsförslag

Frågan om vad de själva tror kan och behöver göras för att locka fler ungdomar till de skogliga inriktningarna på gymnasiet ställdes för att kunna utgöra om de ser några brister i rekryteringen till de skogliga gymnasieutbildningarna. Nedan listas samtliga svar från deltagarna med det svar som var mest frekvent förekommande med en siffra som visar exakt hur många gånger svaren återkom.

- Skolorna och skogsbranschen bör visa upp sig bättre i allmänheten och på sociala medier (8)
- Erbjuder praktik på skolor och i branschen (4)
- Höja lönerna (3)
- Mer information om möjliga tjänster inom branschen (3)
- Ge eleverna mer praktisk lektionstid (2)
- Marknadsföra skolor och branschen i tidiga åldrar (2)



- Marknadsföra skolor och bransch i städer (1)
- Ingen aning (1)

De flesta anser att skogsbruket behöver visa upp sig mer i offentligheten och att använda sig mer av de sociala medierna. Därefter kommer förslag på att erbjuda mer praktik på skolor och i branschen samt att höja lönerna.

## 4.2 Gymnasieelever

Av de sex naturbruksgymnasium som deltog i denna studie gav alla dessa svar inom den utsatta tiden. Alla årskurser har ej kunnat delta då några av skolorna har haft klasser ute på praktik under svarsperioden och de klasserna har därför ej kunnat delta i studien.

Nedan kommer resultaten från skolorna att presenteras och svaren visas uppdelat i årskurser utan att ta hänsyn till vilken skola som svaren kommer ifrån.

Totalt har 162 personer från naturbruksgymnasierna svarat på enkäten. I årskurs 1 har svar från 77 personer samlats in med en könsfördelning på 73 män och 4 kvinnor. Årskurs 2 har 56 personer med en könsfördelning på 52 män och 4 kvinnor. Årskurs 3 har 29 personer med enbart män.

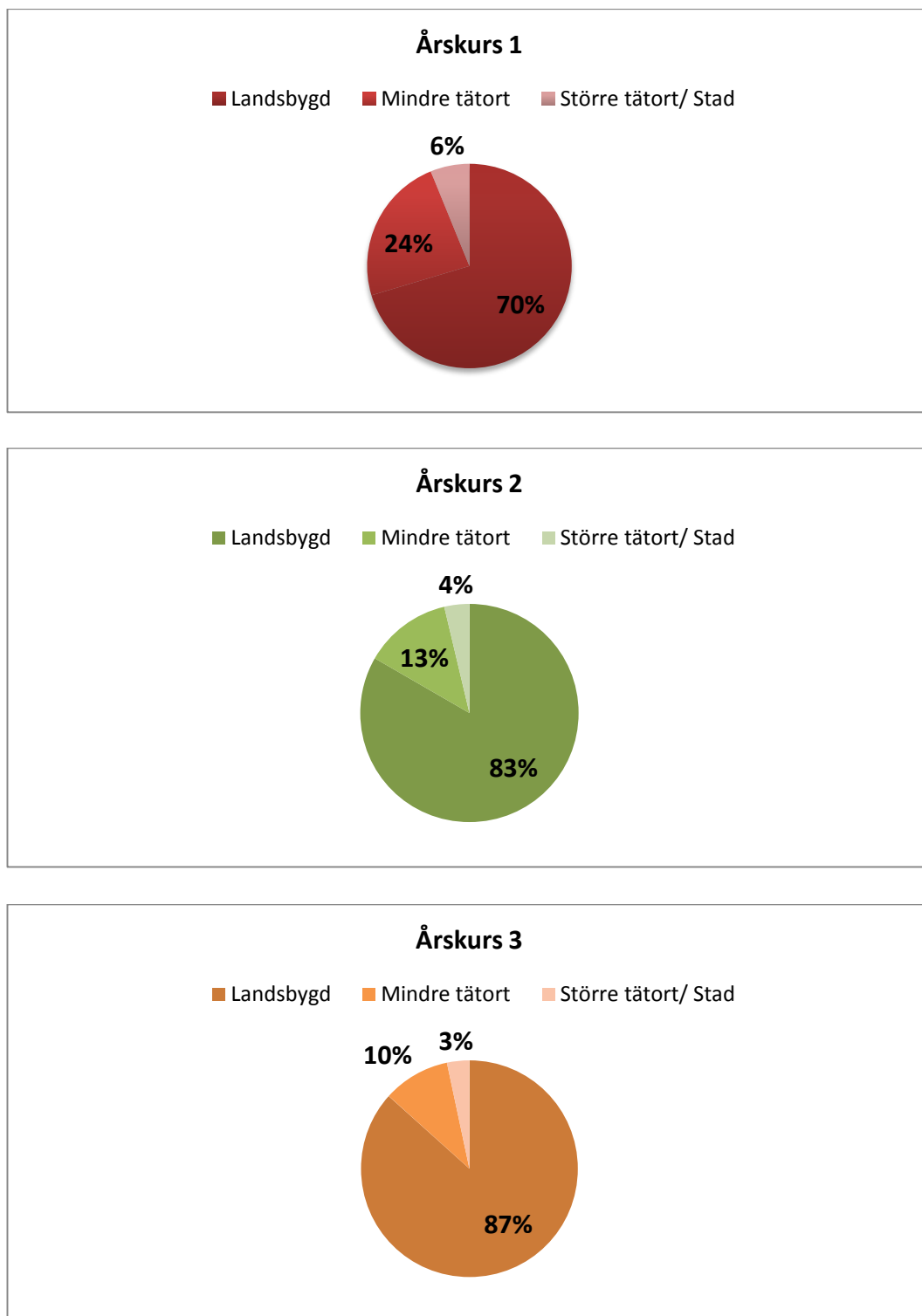
### 4.2.1 Uppväxtplats

För att kunna utröna om det finns något mönster på vart gymnasieeleverna har växt upp i landet, ställdes frågan om hur de skulle beskriva sin uppväxtplats. Gymnasieeleverna fick tre svarsalternativ, landsbygd, mindre tätort eller större tätort/stad.

Av svaren kan man utläsa att 70 % av förstaårseleverna beskriver sin uppväxtplats om landsbygd. 24 % valde alternativet mindre tätort och 6 % större tätort/stad.

I årskurs 2 ser man att 83 % valde landsbygd, 13 % mindre tätort och 4 % större tätort/stad.

Årskurs 3 visar att 87 % vill beskriva sin uppväxtplats som landsbygd, 10 % som mindre tätort och 3 % större tätort/stad.



**Figur 4.7** Fördelningen över hur gymnasieeleverna definierar sin uppväxtplats.

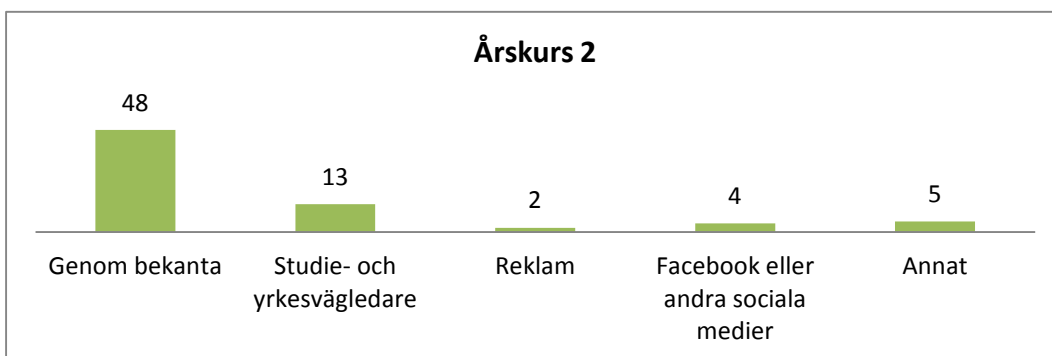
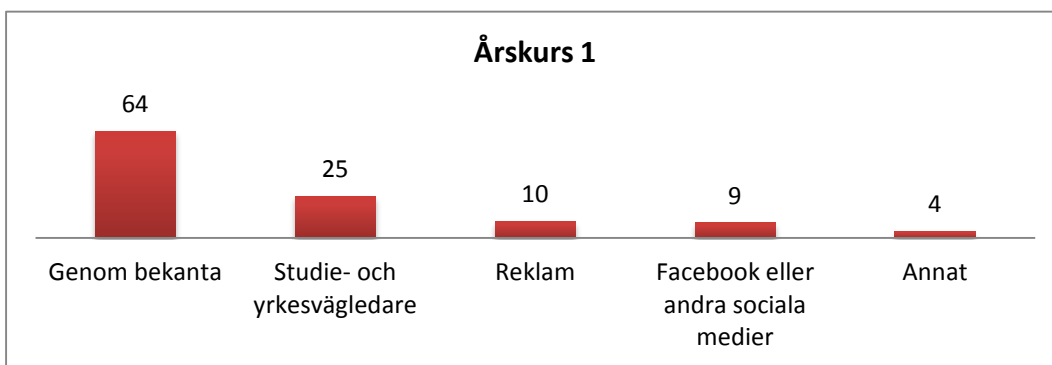
## 4.2.2 Kontakt med utbildningen

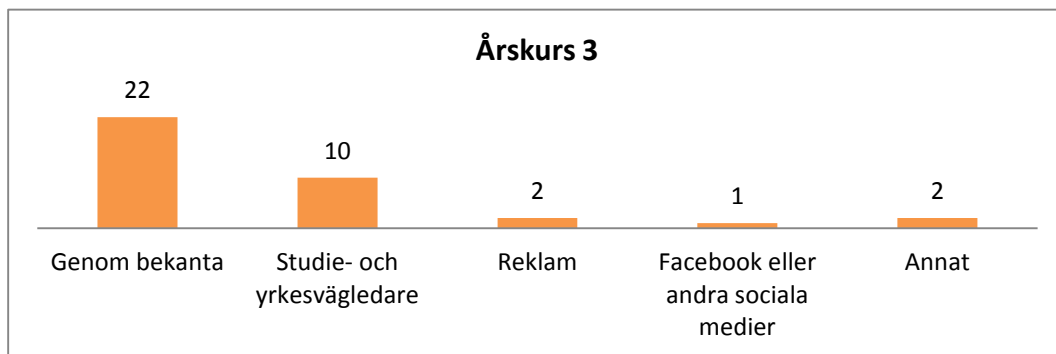
Eleverna fick frågan om hur de kom i kontakt med utbildningen och fick då fem svarsalternativ, genom bekanta, studie- och yrkesvägledare, reklam, Facebook eller andra sociala medier eller annat och om annat vad?

Eleverna ombad att maximalt kryssa i två alternativ.

Resultaten från de tre årskurserna visar att merparten av eleverna fick kontakt med utbildningen genom bekanta. På en andra plats hamnar studie- och yrkesvägledare. Resterande svar är ganska jämt fördelade på svarsalternativen reklam, Facebook eller andra sociala medier och annat. Vid svar annat angavs svaren;

- Öppet hus på skolan
- Ville gå utbildningen så jag sökte upp den
- Gillar att vara ute i naturen och jaga. Valde skogsbruk eftersom jag har varit intresserad av traktorer och kört i skogen
- Intresse av skog under alla år
- Min syster gick här så jag var hit och hälsade på. Så kände jag direkt att här vill jag gå
- Rent spontant val till gymnasiet. Hade inte planerat att gå skog
- Jakt
- Såg skogsmaskiner när jag var mindre och fastnade för det
- Är intresserad och letade vart det fanns nära och bra
- Praktik i nian, någon skogspraktik
- Bor nära skolan

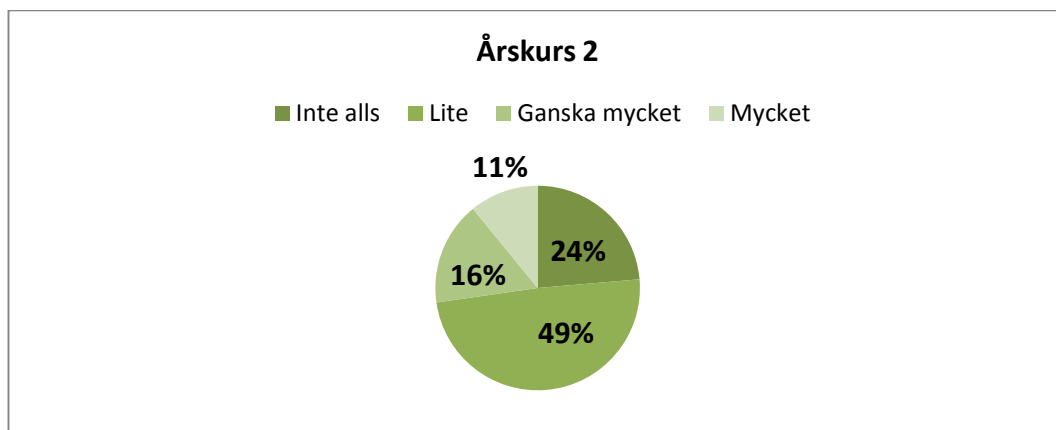
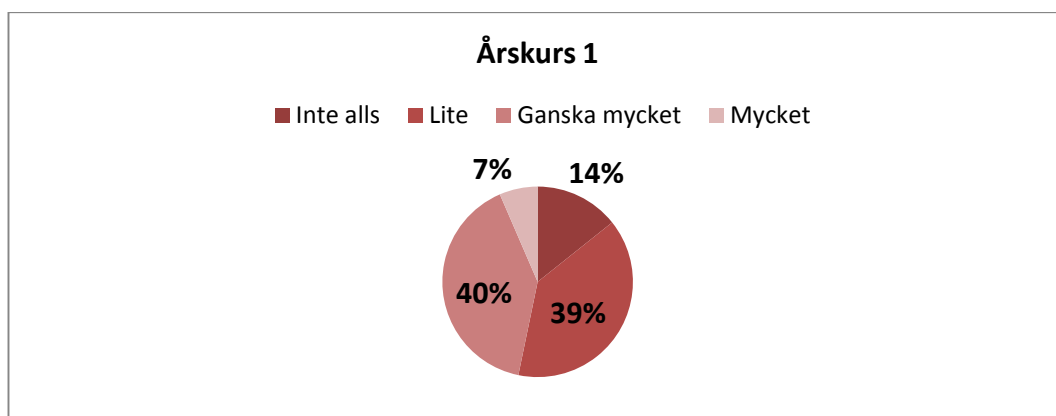


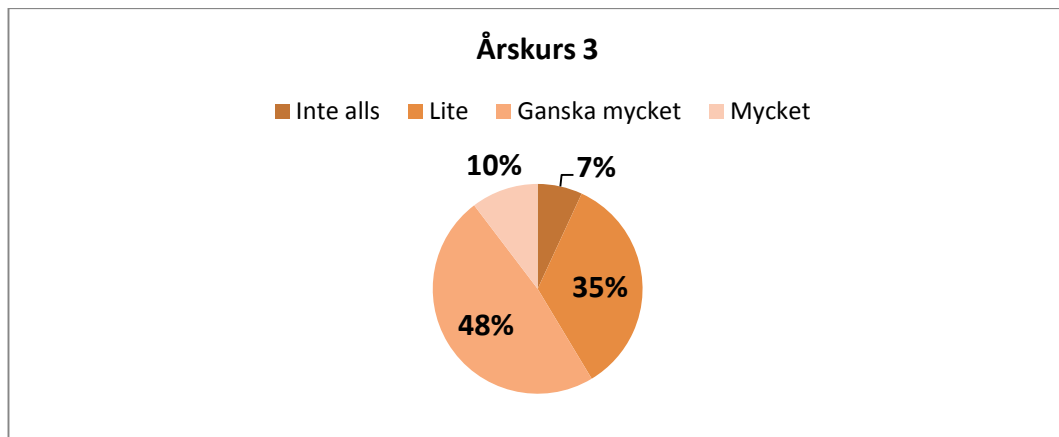


**Figur 4.8** Hur eleverna fick kontakt med utbildningen.

#### 4.2.3 Studie- och yrkesvägledare

För att kunna redogöra hur mycket information eleverna fick av sina studie- och yrkesvägledare vid valet av gymnasium fick eleverna gradera sina svar mellan inte alls, lite, ganska mycket och mycket. Nedan visas svaren klassvis i procent.





**Figur 4.9** Fördelningen av huruvida mycket information eleverna anser att de fick av sina studie- och yrkesvägledare.

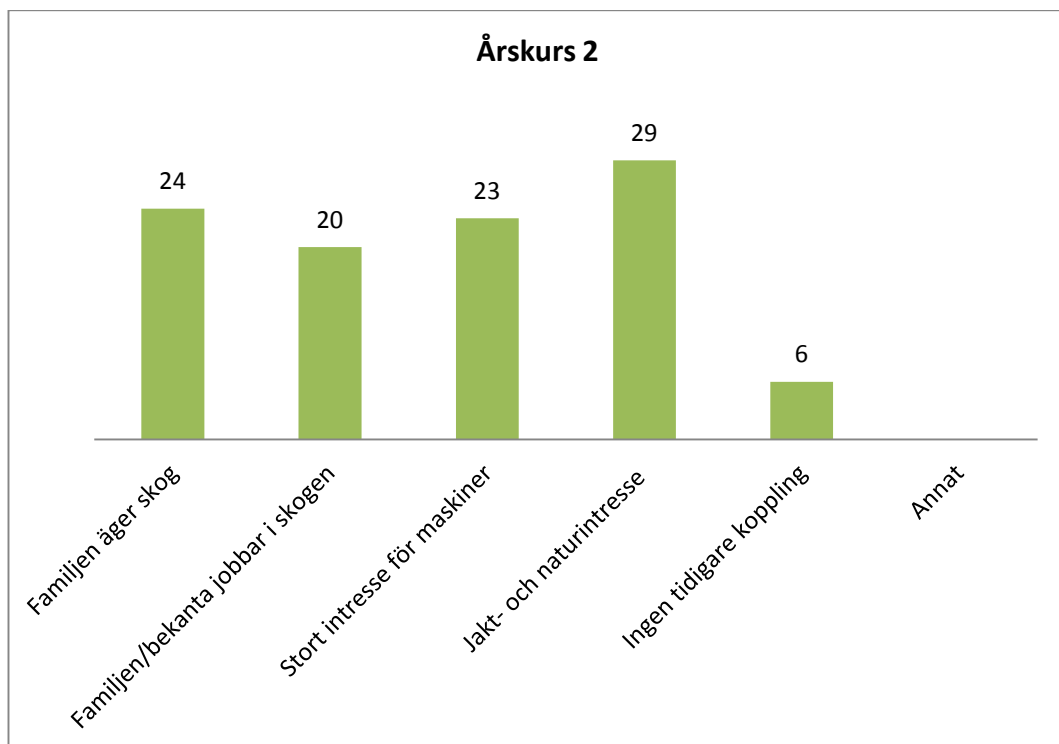
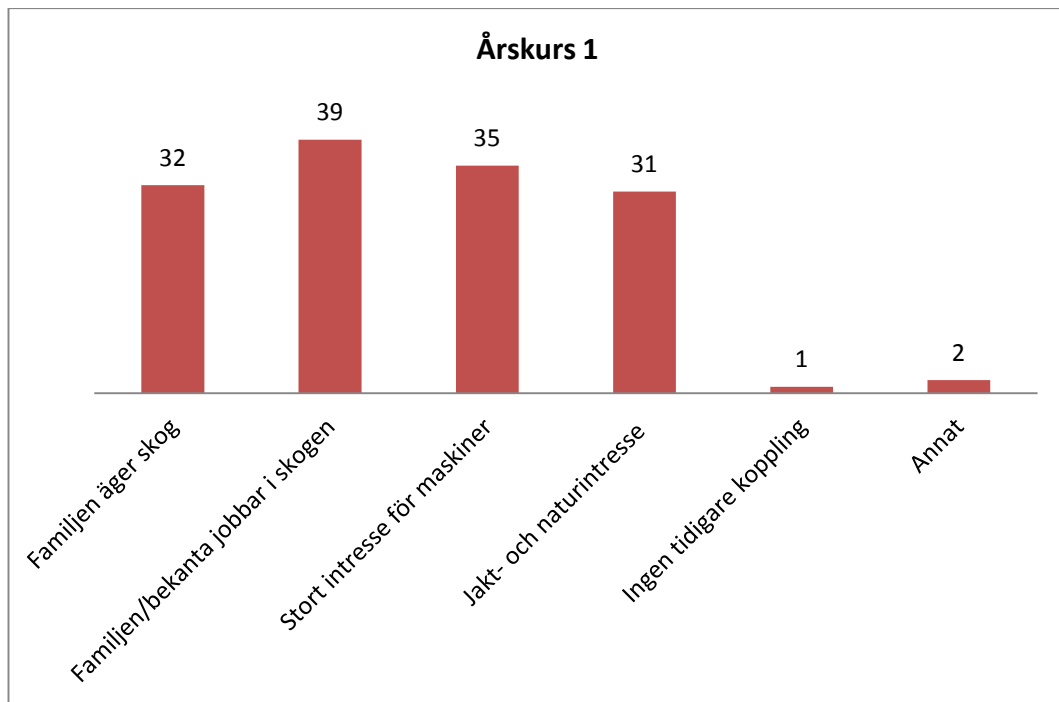
Resultaten mellan klasserna skiljer sig något åt. I årskurs 1 anser 14 % att de inte har fått någon information om utbildningen och 39 % anser att de har fått lite information. 40 % anser att de har fått ganska mycket och 7 % mycket information om utbildningen från sina studie- och yrkesvägledare.

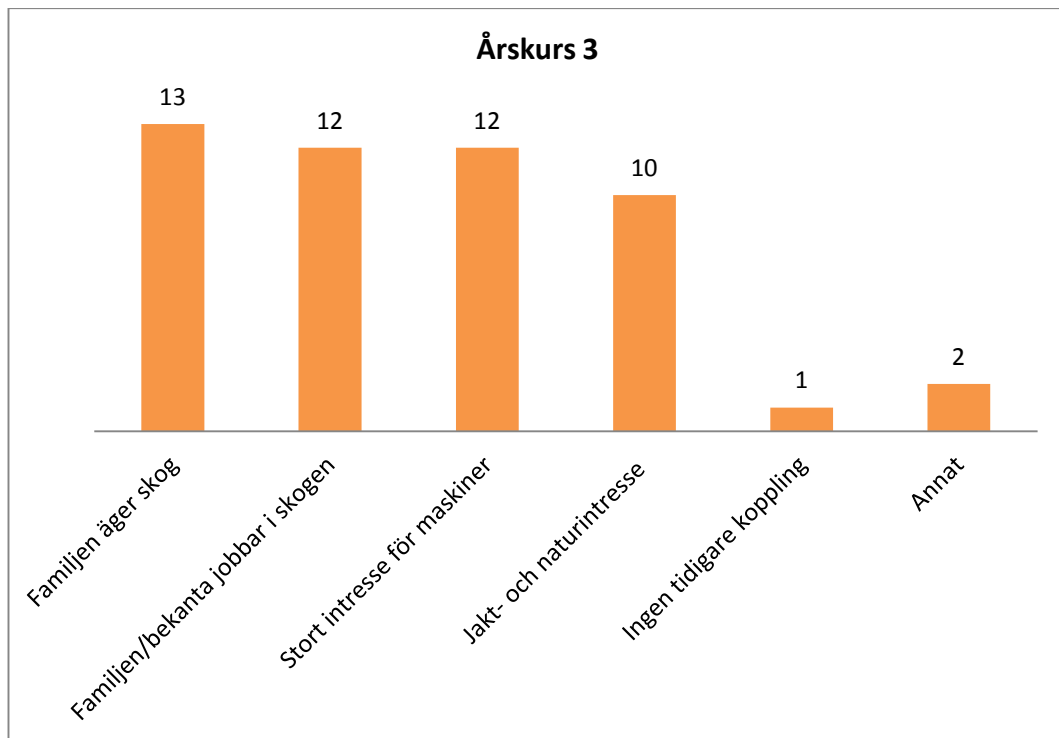
I årskurs 2 ser man en mer negativ trend då 24 % anser att de inte fick någon information och 49 % lite. 16 % anser att de fick ganska mycket information och 11 % mycket.

Årskurs 3 har till skillnad från årskurs 2 en mer positiv erfarenhet av informationen om utbildningen. 10 % anser att de fick mycket information och 48 % anser att de fick ganska mycket. 35 % upplevde att de fick lite information och 7 % anser att de inte fick någon alls.

#### 4.2.4 Tidigare koppling till skogsbruket

För att utröna om och vilken tidigare koppling eleverna har till skogsbruket innan valet av gymnasieskola ägde rum fick eleverna svara med svarsalternativen; familjen äger skog, familjen/bekanta jobbar i skogen, stort intresse för maskiner, jakt- och naturintresse, ingen tidigare koppling eller annat och om annat vad? De ombad att maximalt kryssa i två av alternativen. Nedan visar resultaten från de tre årskurserna.





**Figur 4.10** Fördelningen mellan klasserna med vilken tidigare koppling eleverna hade till skog innan valet av naturbruks gymnasium.

De elever som valde alternativet "annat" ombads att förklara vad som inte fanns som svarsalternativ och svaren löd;

- Öppet hus på skolan
- Ville gå utbildningen så jag sökte upp den
- Gillar att vara ute i naturen och jaga. Valde skogsbruk eftersom jag har varit intresserad av traktorer och kört i skogen
- Intresse av skog under alla år
- Öppet hus på skolan
- Fick åka med i en skogsmaskin när de högg ner vår egen skog
- Jakt
- Såg skogsmaskiner när jag var mindre och fastnade för det
- Är intresserad och letade vart det fanns nära och bra
- Öppet hus

#### 4.2.5 Vad lockade med den skogliga utbildningen

Eleverna fick med egna ord svara på vad det var som lockade med den skogliga utbildningen. Nedan listas samtliga svar från eleverna indelat klassvis med de svar som var mest frekvent förekommande med en siffra som visar exakt hur många gånger svaren återkom.

##### Årskurs 1

- Maskinintresse (49)
- Kunna få jobba ute i naturen (12)
- Intresse för skog och natur (12)
- Jobbmöjligheterna (8)
- Rolig/bra utbildning (6)
- Praktisk utbildning (3)
- Blankt (3)
- Motor- och röjsågsutbildning (2)
- Allt (1)

##### Årskurs 2

- Maskinintresse (25)
- Kunna få jobba ute i naturen (14)
- Möjligheter till jobb (10)
- Intressant jobb (6)
- Jaktintresse (6)
- Lära sig att meka (2)
- Möjligheter till vidarestudier inom skog (2)
- Blankt (2)
- Praktisk utbildning (1)

##### Årskurs 3

- Maskinintresse (20)
- Kunna få jobba ute i naturen (9)
- Lära sig att meka (3)
- Motor- och röjsågsutbildning (2)
- Stort eget intresse sedan innan (2)
- Trevlig skola (1)
- Allt (1)

Maskinintresse dominerar bland svaren och många anser att chansen till att kunna få jobba ute i naturen är ett stort plus.



#### 4.2.6 Fördelar med skogsmaskinföraryrket

Eleverna fick svara på vad de anser att det finns för fördelar med skogsmaskinföraryrket. Nedan listas samtliga svar från eleverna indelat klassvis med de svar som var mest frekvent förekommande med en siffra som visar exakt hur många gånger svaren återkom.

##### Årskurs 1

- Kunna få jobba utomhus i naturen (31)
- Jobbmöjligheterna (15)
- Frihet under ansvar (13)
- Lugn och ro (7)
- Maskinerna (6)
- Roligt och varierande (6)
- Kunna få jobba med det man är intresserad av (5)
- Blankt (4)
- Inga (1)
- Bra lön (1)

##### Årskurs 2

- Arbetsmöjligheterna (14)
- Kunna få jobba ute i naturen (12)
- Frihet under ansvar (11)
- Intressant arbete (9)
- Köra maskin (5)
- Bra lön (4)
- Få jobba med det man tycker om (3)
- Ensam (2)
- Blankt (2)
- Får se snabba resultat av sitt eget arbete (1)

##### Årskurs 3

- Bra arbetsmiljö, får vara ute i naturen (11)
- Naturen (7)
- Frihet under ansvar (5)
- Ensamheten (4)
- Roligt arbete (4)
- Köra maskin (3)
- Blankt (2)
- Bra lön (2)
- Eget ansvar (2)
- Det mesta (1)
- Inga (1)

Att få möjligheten att jobba ute i naturen har många angett som en stor fördel på att jobba som skogsmaskinförare. Jobbmöjligheterna ses också som en fördel

samt att de anser att jobba med "frihet under ansvar" är en klar fördel med yrket.

#### **4.2.7 Nackdelar med skogsmaskinföraryrket**

Eleverna fick svara på vad de anser att det finns för nackdelar med skogsmaskinföraryrket. Nedan listas samtliga svar från eleverna indelat klassvis med de svar som var mest frekvent förekommande med en siffra som visar exakt hur många gånger svaren återkom.

##### **Årskurs 1**

- Nej (36)
- Ensamt (14)
- Mycket stillasittande (9)
- Tungt, sliter på kroppen (7)
- Dålig lön (6)
- Dåliga arbetstider (4)
- Blankt (4)
- För snabb teknikutveckling (1)
- Mycket eget ansvar (1)
- Dåliga arbetsförhållanden (1)

##### **Årskurs 2**

- Nej (15)
- Dåliga arbetstider (10)
- Slitsamt för kroppen (9)
- Ensamt/ långtråkigt (8)
- Blankt (7)
- Dåliga arbetsförhållanden (4)
- Stressigt (4)
- Stillasittande (3)
- Svårt ekonomiskt som egenföretagare/ dåligt med arbetstillfällen (2)
- Dålig lön (2)

##### **Årskurs 3**

- Nej (14)
- Sliter på kroppen (8)
- Stillasittande (2)
- Långt att åka (2)
- Ensamt (2)
- Långa arbetsdagar (1)
- Dålig lön (1)
- Stressigt (1)
- Mekandet (1)

Merparten av gymnasieeleverna ser inga nackdelar med skogsmaskinföraryrket men däremot kommer ändå svar som vittnar om att det är ett yrke som sliter på kroppen, det är ensamt och mycket stillasittande.

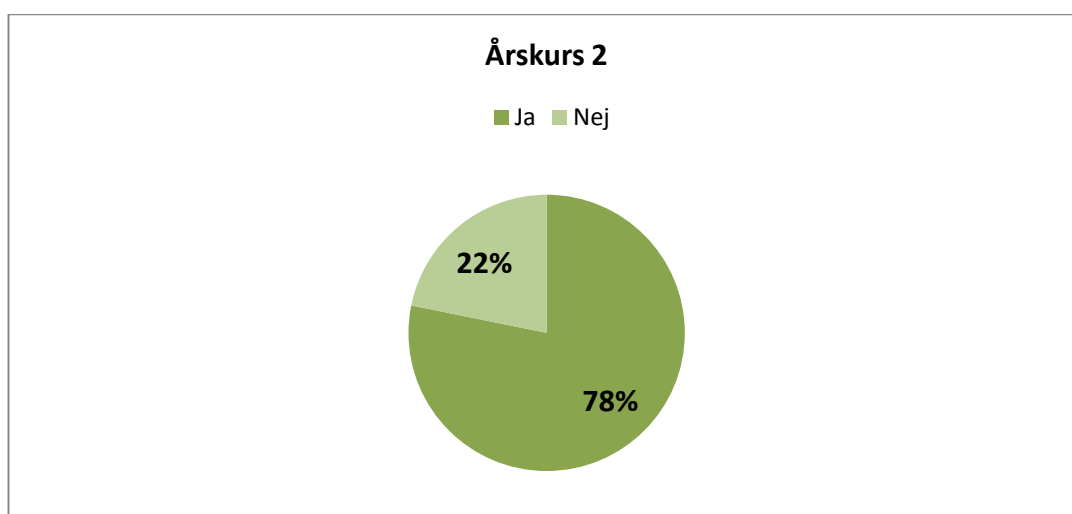
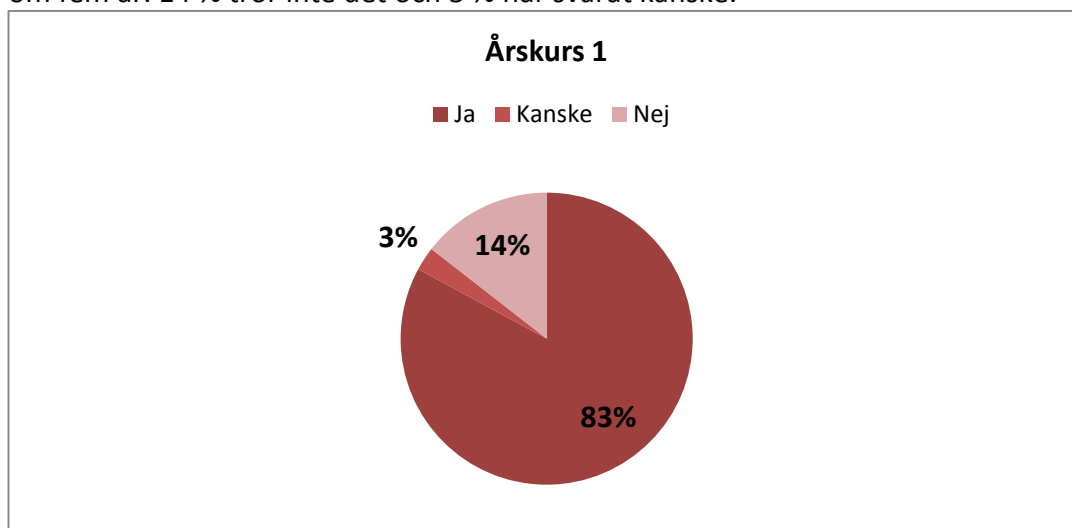
#### 4.2.8 Framtiden

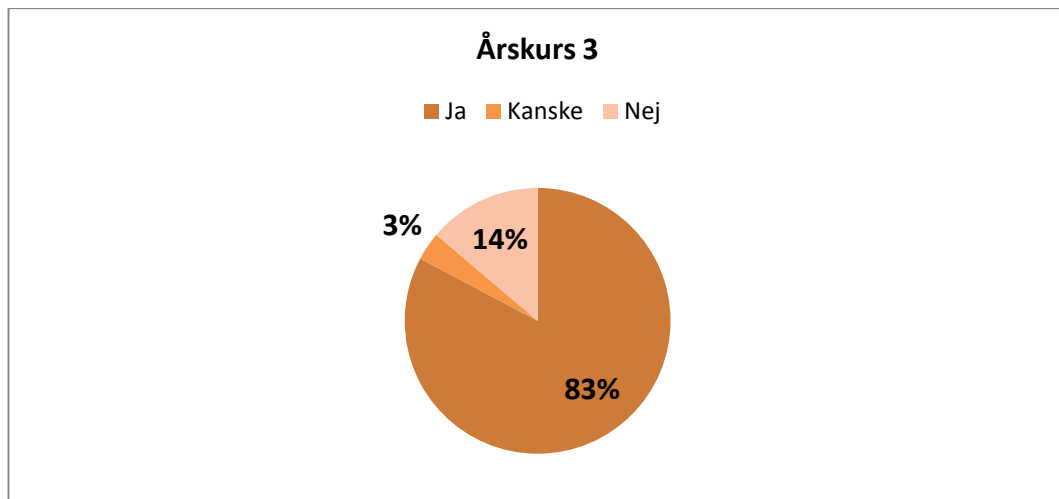
För att se huruvida eleverna ser en framtid i sitt kommande yrke ställdes frågan om de tror att de kommer att arbeta som skogsmaskinförare om fem år och om svaret är nej, varför.

Årskurs 1 anger att 83 % av eleverna tror att de kommer att arbeta som skogsmaskinförare om fem år. 14 % tror inte det och 3 % har svarat kanske.

I årskurs 2 har 78 % av eleverna angett att de tror att de kommer att jobba som skogsmaskinförare om fem år. 22 % tror inte det.

Av eleverna i årskurs 3 tror 83 % att de kommer att jobba som skogsmaskinförare om fem år. 14 % tror inte det och 3 % har svarat kanske.





**Figur 4.11** Fördelningen på huruvida eleverna i varje årskurs tror om de kommer att jobba som skogsmaskinförare om 5 år eller inte.

#### 4.2.9 Rekryteringsförslag

Frågan om vad de själva tror kan och behöver göras för att locka fler ungdomar till de skogliga inriktningarna inom gymnasiet ställdes för att kunna utröna om de ser några brister i rekryteringen till de skogliga gymnasieutbildningarna. Nedan listas samtliga svar från eleverna klassvis med de svar som var mest frekvent förekommande med en siffra som visar exakt hur många gånger svaren återkom.

##### Årskurs 1

- Blankt (21)
- Mer reklam/ användning av sociala medier (15)
- Låta ungdomar prova köra maskinerna (8)
- Visa/ Informera om jobbmöjligheterna (6)
- Anordna studiebesök i skogen (5)
- Öppet hus/ Mässor (5)
- Informera/ visa mer vad man gör på utbildningarna (4)
- Svårt, man bör vara uppväxt med skogsbruket... (2)
- Visa sig mer på skolorna (2)
- Låt äldre och mer erfarna berätta om sin tid i skogen (1)
- Bättre arbetsförhållanden (1)
- Kortare utbildning (1)
- Körkort för skogsklasserna (1)

##### Årskurs 2

- Blankt (18)
- Reklam, gärna fler reklamfilmer (15)
- Öppet hus (4)
- Studiebesök på skolor och i skogen (5)
- Visa mer maskiner (3)
- Demonstrationer (5)

- Informera om jobbmöjligheterna i skogen (7)
- Framhäva tjejerna i skogen och bristen på dem (2)
- Praktik (1)

### Årskurs 3

- Mer reklam (8)
- Visa mer maskiner (7)
- Blankt (6)
- Studiebesök på skolor och i skogen (5)
- Visa upp sig mer på skolor (5)
- Öppet hus (2)
- Visa sig mer på mässor (2)
- Demonstrationer (2)
- Praktik (1)
- Kurser om skogen genom företag (1)

Merparten av gymnasieeleverna anser att det behöver läggas mer resurser på reklam för skolorna med förslagen på att rikta in sig mer på sociala medier och reklamfilmer. Därefter kommer förslag på prova på-dagar, öppet hus, demonstrationer med mera.



## 5. DISKUSSION

I denna del kommer författaren att diskutera, analysera och dra egna slutsatser utifrån de resultat som har kommit fram genom denna studie.

### 5.1 Allmänna uppfattningen

Skogsbruket i dagens Sverige är en bransch som sällan visar allmänheten vad de jobbar för och varför. De flesta som inte har något samband med skogsbruket har ingen eller väldigt lite kunskap om vad skogsbruket handlar om och hur stort det faktiskt är, inte bara rent rikstäckande utan också för hur mycket det påverkar den svenska ekonomin i form av arbetstillfällen och export.

Det är få personer utan någon som helst tidigare anknytning till skog som väljer en yrkeskarriär inom skogsbranschen. Resultaten från både skogsmaskinförare och gymnasieelever visar att merparten som väljer inriktning skog under gymnasiet har sina rötter ute på landsbygden, därefter följer mindre tätort på andraplats och större tätort/stad är näst intill obefintlig. Det resultatet visar, är att skogsbranschen och naturbruksskolorna har misslyckats med rekryteringen av personer som finns i och runt de större orterna och städerna i Sverige. Eller är det så att de helt enkelt inte har lagt ner så mycket energi på denna målgrupp?

För att kunna öka förståelsen och intresset för skogsbruket bör skogsbranschen framför allt visa allmänheten om vad skogsbruket handlar om. Naturskyddsföreningen visade till exempel en reklamfilm om hur gemene man bör stödja Naturskyddsföreningens arbete för att inte skogsbranschen ska skövla sönder de skogar som vi har här i Sverige. Det är sådant som gör att skogsbranschen får ett oförtjänt dåligt rykte och anseende bland allmänheten. För visst vet de som jobbar inom skogsbruket att det finns stränga restriktioner om hur och var avverkning får ske och att vi har en återbeskogningsskyldighet vid förnygringsavverkning.

Skogsbranschen är stor och har många stora aktörer, därför borde skogsbranschen ena sina resurser för att kunna komma med motargument. Ett förslag är en reklamfilm om hur skogssverige faktiskt jobbar aktivt för ett hållbart skogsbruk och som dessutom har ett medvetet och långsiktigt miljötänkande.

Det är genom sådana insatser som branschen kan attrahera de personer som inte har någon tidigare anknytning till skogsbruket, eller en negativ bild av skogsbruket.

Det som kan vara viktigt är att skogsbranschen visar allmänheten vilka möjligheter som finns i skogsbruket och att naturbruksskolorna i sin tur kan fokusera på att visa upp den utbildning som de kan erbjuda.

### 5.1.1 Rekryteringsprocessen

På frågan om hur personerna kom i kontakt med den skogliga utbildningen, var det mest förekommande svaret att de flesta kom i kontakt med den genom bekanta. Detta ger en indikation om att den reklam som skolorna och branschen går ut med inte är tillräcklig. Det bör satsas mer på tydlig reklam mot den tänkta målgruppen för att nå ut till fler.

De svarsalternativ med lägst svarsfrekvens var reklam, Facebook och andra sociala medier. Även detta resultat visar på att större fokus bör läggas på reklam och att visa upp sig mer på sociala medier som i stor omfattning används av personer i yngre åldrar.

Studie- och yrkesvägledare har en viktig roll i rekryteringsprocessen då det är de som ska kunna bistå elever i högstadiet med information om de gymnasier som har en skoglig inriktning. Merparten av respondenterna angav att de fick lite eller ganska mycket information om utbildningarna. Om frågan hade ställts som en öppen fråga där deltagarna hade fått chans till att beskriva eventuella upplevda brister eller styrkor hos studie- och yrkesvägledare, så hade resultatet blivit lättare att tolka.

På frågan om vad personerna hade för tidigare koppling till skogsbruket innan utbildningen så visar resultatet att de flesta har någon tidigare koppling. Det är endast nio personer av de 180 respondenterna som angivit att de inte har någon tidigare koppling till skogsbruket. Det visar att det finns ett behov av utbildning och mer reklam om skogsbruk och möjligheterna i skogsbruket. Detta för att lyckas locka de personer som saknar en tidigare koppling.

Frågan där deltagarna ombads, att med egna ord komma med förslag på vad de tror att skogsbranschen kan göra för att attrahera fler ungdomar till skogsmaskinföraryrket, har merparten av de svarande angett likartade svar som föregående fråga, nämligen att mer reklam behövs för skolor och skogsbranschen.

Maskinintresset var också något av en gemensam nämnare för merparten av de svarande. Det intresset kan vara något av en fördel och kanske ett måste att ha om man ska kunna arbeta som skogsmaskinförare där det ofta utförs egna reparationer på maskinerna under arbetsveckorna. För att öka maskinintresset för personer som inte har något tidigare koppling kan demonstrationer för allmänheten av maskinerna kanske öka intresset.

Sammanfattningsvis så anser jag, baserat på de resultat som har framkommit av undersökningen, för att öka antalet elever på naturbruksgymnasier med inriktning skog bör skogsbranschen att satsa mer på att visa allmänheten de positiva sidorna med skogsbruket. Dels för att öka intresset bland ungdomar och dels för att öka förståelsen för vad skogsbruket står och arbetar för.



### 5.1.2 Brister

Undersökningen är gjord bland skogsmaksinförare som jobbar för Stora Enso Skog AB och det kanske hade gett ett mer rättvisande resultat om fler skogsmaskinförare och entreprenörer från andra företag hade deltagit i undersökningen. Samma sak kan sägas om undersökningen bland naturbrukseleverna då 6 av 18 naturbruksgymnasium deltog i undersökningen. Dessutom kunde inte svar från alla årskurser samlas in under perioden för examensarbetet då flertalet klasser var ute på praktik under våren. En annan kompletterande studie kunde vara att undersöka bland högstadiel elever om deras kunskap och uppfattning om skogsbranschen. Ytterligare förslag är att genomföra en studie bland ungdomar i och runt områden till större tätorter och städer med samma mål i studien som föregående exempel.

För att få fram de resultat som framkom i studien togs en enkät fram. Enkäten hade både frågor med flersvarsalternativ och öppna frågor där deltagarna med egna ord fick svara på frågan. Om enkäten enbart hade bestått av öppna frågor kan resultatet kanske blivit mer nyanserad då deltagarna kanske hade svarat annorlunda om de inte hade fått flersvarsalternativ.



## 6. SAMMANFATTNING

I det här examensarbetet har en undersökning gjorts bland elever på naturbruksgymnasium som har samarbete med Stora Enso Skog AB och skogsmaskinförare anställda av Stora Enso Skog AB. Studien har försökt att utröna vad som kan göras för att locka fler ungdomar till skogsbruket.

Dagens skogsmaskinförare har höga krav på sig för att kunna hålla en hög produktivitet. Det räcker inte med att vara en skicklig maskinförare. De skall även ha kompetens inom miljö- och naturvård, planering och uppföljning av sitt eget arbete. Men bör även ha tekniskt kunnande för att kunna reparera och underhålla maskiner och ha en förståelse för de datoriserade system och mobil teknik som finns i maskinerna. Skogsmaskinförare bör även ha god ansvarskänsla och kunna jobba självständigt under längre perioder.

Orsaker till att skogsmaskinförare väljer att byta yrkesbana har i tidigare studier visat att bl. a resor, arbetstider, och arbetsledning är de mest förekommande. Därefter är lönen en viktig orsak som inte anses vara skälig, otrivsel på jobbet och hälsoskäl förknippade med arbetet. Bland yngre skogsmaskinförare är ensamhet och saknad av stöd från arbetsledningen och kollegor orsaker till avslutad karriär som skogsmaskinförare.

Det finns idag 18 gymnasieskolor i Sverige som kan erbjuda en skoglig inriktning. Enligt Statistiska Centralbyråns prognos från 2014 kommer ca 243 personer att utexamineras från dessa naturbruksprogram med inriktning skog. I samma prognos antas att antagningarna till naturbrukskolorna kommer att öka med nästan 10 procent fram till år 2035. Anledningen till den ökade antagningssiffran till naturbruksgymnasierna antas vara att skogsbranschen kommer att kräva att deras anställda ska ha en gymnasial utbildning.

En uppskattad siffra från SLA menar att det kommer att finnas ett behov av 500 platser per år som skogsmaskinförare. Denna siffra representerar de kommande pensionsavgångar och de skogsmaskinförare som letar sig vidare till andra yrken. Stora Enso Skog AB har själva gått ut med att de kommer att behöva rekrytera minst 130 nya skogsmaskinförare de närmaste åren men även fler entreprenörer.

En enkät skickades ut till gymnasieelever från sex naturbruksgymnasium och skogsmaskinförare som är anställda av Stora Enso fick svara på enkäten via telefonintervjuer. Enkäten var utformad med både öppna frågor och frågor med flervalsalternativ.

Resultatet av studien visar att merparten av de svarande vill beskriva sin uppväxtplats som landsbygd.

Den första kontakten med den skogliga utbildningen var huvudsakligen genom bekanta följt av information från studie- och yrkesvägledare. Ett fåtal angav att den första kontakten skulle ha skett via reklam eller sociala medier. Merparten av de svarande har angett att de har fått angett svaren; "lite" eller "ganska mycket" hjälp av sina studie- och yrkesvägledare om den skogliga utbildningen.

De positiva sidor de svarande hade från skogsmaskinföraryrket var att de jobbar med frihet under ansvar, möjligheten att kunna få jobba ute i naturen, maskinerna, jobbmöjligheterna och att de ser det som ett intressant arbete.

De negativa sidorna de svarande anser finnas i skogsmaskinföraryrket var att det är stillasittande, sliter på kroppen, skiftarbetet och att det är ensamt.

Merparten av deltagarna angav att de tror att de kommer att jobba som skogsmaskinförare om fem år.

Deltagarna ombads i enkäten att komma med förslag och idéer om hur attraktionskraften till skogsbruksprogramen kan ökas bland ungdomar. De svarande angav att skogsbranschen bör visa upp sig mer offentligt för att skapa intresse och förståelse för skogsbruket, visa och informera om de jobbmöjligheter som finns i skogsbruket, erbjuda mer praktik på skolor och bland företag, anordna studiebesök och öppna hus på skolorna. Det största återkommande åtgärdsförslaget från de svarande var att skogsbranschen bör satsa mer på reklam i form av filmer och i sociala medier.

# REFERENSLISTA

## Publikationer

Ager, B (2014) Skogsarbete förr, nu och i framtiden – och organisationsteoretisk förnyelse, Arbetsmarknad & Arbetsliv, årg 20, NR: 1

Ager, B (2012) Skogsarbetets rationalisering och humanisering 1900-2011 och framåt. Umeå: SLU. (Rapport/SLU, 2012:378)

Bergquist, E (2009) Varför lämnar maskinförare skogsbranschen? Umeå. SLU. (Rapport/SLU, 2009:250)

Fredriksson, P. (2013) Framtidens jobb finns i skogen, SkogsEko NR:1

GS-Facket (2014) Gräset är grönare på den gula sidan - Att arbeta som skogsmaskinförare

Wikström, M. (2015) Stor efterfrågan på skogsmaskinförare: Elever får lära sig Rätt Metod, HelaHälsingland.se

Perlinge, A (1992) skogsbrukets tekniska utveckling under 100 år

Statistiska centralbyrån

([http://www.scb.se/Statistik/ Publikationer/UF0515\\_2014I35\\_BR\\_AM85BR1401.pdf](http://www.scb.se/Statistik/ Publikationer/UF0515_2014I35_BR_AM85BR1401.pdf))

## Internetdokument

### Länk A

Stora Enso Skog AB (2016) om oss [Online] Tillgänglig:

<http://storaensoskog.se/om-oss/> (2016-01-26)

### Länk B

Bergvikskog AB (2016) Om Bergvikskog [Online] Tillgänglig:

<http://www.bergvikskog.se/om-bergvik-skog/organisation/relation-till-stora-ensso-billerudkorsnas/> (2016-01-26)

### Länk C

Stora Enso Skog AB (2016) Upptagningsområde [Online] Tillgänglig:

[http://storaensoskog.se/wordpress/wp-content/themes/storaenso/images/map\\_upptagningsomrade.jpg](http://storaensoskog.se/wordpress/wp-content/themes/storaenso/images/map_upptagningsomrade.jpg) (2016-01-27)

### Länk D

Skogen i Skolan (2016) Hemsida. [Online] Tillgänglig:

<http://www.skogeniskolan.se/om-oss> 2016-02-09 (2016-02-09)

### Länk E

SLA -arbetsgivarna (2016) Hemsida. [Online] Tillgänglig:

[http://www.sla-arbetsgivarna.org/skogen/kompetensforsorjning\\_1\\_5/skola-och-foretag/sveriges-basta-prao](http://www.sla-arbetsgivarna.org/skogen/kompetensforsorjning_1_5/skola-och-foretag/sveriges-basta-prao) (2016-02-11)

### Länk F

SYN – Skogsbrukets Yrkesnämnd (2016) Hemsida, Kurser. [Online] Tillgänglig:

[http://www.syn-kurser.se/om\\_syn](http://www.syn-kurser.se/om_syn) (2016-02-15)

### Länk G

Prevent (2016) Hemsida. [Online] Tillgänglig:

<http://www.prevent.se/om-prevent/> (2016-02-20)

#### **Länk H**

Naturbruk.se (2016) Hemsida. [Online] Tillgänglig:

<http://www.naturbruk.se/sok-utbildning/> (2016-02-19)

#### **Länk I**

Skolverket.se (2016) Hemsida. [Online] Tillgänglig:

<http://www.skolverket.se/skolformer/gymnasieutbildning/gymnasieskola/program-och-utbildningar/nationella-program/naturbruksprogrammet> (2016-02-25)

#### **Länk J**

Skolverket.se (2016) Hemsida, Programstruktur. [Online] Tillgänglig:

<http://www.skolverket.se/skolformer/gymnasieutbildning/gymnasieskola/program-och-utbildningar/nationella-program/naturbruksprogrammet/examensmal-och-programstruktur> (2016-02-26)

### **Personliga meddelanden**

Ann-Soffie Perrin, SLA, 2016-02-02





## **BILAGOR**

Bilaga 1. Intervjufrågor till maskinförare	sidan 45
Bilaga 2. Enkätfrågor till Gymnasieelever	sidan 49



Vad har lockat dig till att bli skogsmaskinsförare?
--

Kön:

Man

Kvinna

--	--

1. Hur många år har du arbetat (inom skog) som skogsmaskinförare/inom skogsbruket?

2. Hur skulle du definiera din uppväxtplats?

1. Landsbygd
2. Mindre tätort
3. Större tätort/ Stad


3. Vilken skoglig utbildning har du?

1. Skogligt gymnasium
  2. YH-utbildning
  3. Annat
- Om annat, vad?


---



---



---

4. Hur kom du i kontakt med utbildningen?

Du får högst kryssa i två alternativ.

1. Genom bekanta
  2. Studie- och yrkesvägledare
  3. Reklam
  4. Facebook eller andra sociala medier
  5. Annat
- Om annat, vad?


---



---



---

5. Fick du information av din studie- och yrkesvägledare om utbildningen?

- 1. Inte alls
- 2. Lite
- 3. Ganska mycket
- 4. Mycket


4. Vilken koppling till skog och skogsbruk hade du innan utbildningen?  
Du får högst kryssa i två alternativ.

- 1. Familjen äger skog
- 2. Familjen/bekanta jobbar i skogen
- 3. Stort intresse för maskiner
- 4. Jakt- och naturintresse
- 5. Ingen tidigare koppling
- 6. Annat


Om annat, vad?

---

---

---

6. Vad lockade mest med utbildningen?

---

---

---

---

7. Vad ser du för fördelar med yrket som skogsmaskinförare?

---

---

---

---

8. Ser du någon nackdel med yrket skogsmaskinförare?

---

---

---

9. Tror du att du kommer att jobba som skogsmaskinförare om 5 år?

1. Ja

2. Nej


Om nej, varför?

---

---

---

10. Vad tycker du att man kan göra för att attrahera fler ungdomar till skogsbruket?

---

---

---

---

---

---

**Stort tack för din medverkan!**



Varför har du valt skogsbrukslinje?
-------------------------------------

Kön:

Man

Kvinna

--	--

Årskurs:

1

2

3

--	--	--

1. Hur skulle du definiera din uppväxtplats?

1. Landsbygd
2. Mindre tätort
3. Större tätort/ Stad


2. Hur kom du i kontakt med utbildningen?

Du får högst kryssa i två alternativ.

1. Genom bekanta
  2. Studie- och yrkesvägledare
  3. Reklam
  4. Facebook eller andra sociala medier
  5. Annat
- Om annat, vad?


---



---



---

3. Fick du information av din studie- och yrkesvägledare om utbildningen?

1. Inte alls
2. Lite
3. Ganska mycket
4. Mycket


4. Vilken koppling till skog och skogsbruk hade du innan utbildningen?

Du får högst kryssa i två alternativ.

1. Familjen äger skog
  2. Familjen/bekanta jobbar i skogen
  3. Stort intresse för maskiner
  4. Jakt- och naturintresse
  5. Ingen tidigare koppling
  6. Annat
- Om annat, vad?


---



---



---

5. Vad har lockat mest med utbildningen?

---



---



---

6. Vilka fördelar ser du med yrket som skogsmaskinförare?

---



---



---

7. Ser du någon nackdel med yrket skogsmaskinförare?

---



---



---

8. Tror du att du kommer att jobba som skogsmaskinförare om 5 år?

1. Ja
  2. Nej
- Om nej, varför?


---



---



---



9. Vad tycker du att man kan göra för att attrahera fler ungdomar till skogsbruket?

---

---

---

---

---

---

**Stort tack för din medverkan!**